

Provoz dopravních prostředků a nemajetková újma

Za nemajetkovou újmu, způsobenou osobnosti fyzické osoby provozem dopravních prostředků, odpovídá provozovatel vozidla.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 999/2007, ze dne 29.9.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) nezletilého K. M., zastoupeného matkou E. M. jako zákonnou zástupkyní, b) E. M., c) V. K., d) V. K., e) J. K., všech zastoupených advokátkou, proti žalované H. M. CZ, s.r.o., zastoupené advokátem, o ochranu osobnosti, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 34 C 83/2004, o dovolání žalobců a), b) a d) proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2006, č.j. 1 Co 424/2005-65, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. října 2006, č.j. 34 C 83/2004-51, ve vztahu k žalobcům a), b) a d) a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2006, č.j. 1 Co 424/2005-65, ve vztahu k žalobcům a), b) a d), se zrušují a věc se vrací v tomto rozsahu Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. října 2006, č.j. 34 C 83/2004-51, zamítl žalobu, aby žalovaná byla uznána povinnou zaplatit žalobci K. M. částku 500.000,- Kč, E. M. 350.000,- Kč, V. K. 100.000,- Kč, V. K. 350.000,- Kč a J. K. 100.000,- Kč (výrok I.). Současně nepřiznal žalované náhradu nákladů řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že J. H. a R. K., se dne 25. 4. 2002 zúčastnili jako novináři prezentační akce vozidla H. C., při které došlo k nehodě testovaného vozidla SPZ 1A2 52 19, které v té době řídil J. H. a R. K. byl spolujezdcem. Majitelem a provozovatelem vozidla byla žalovaná firma, která jim auto půjčila k projíždce a odzkoušení. R. K. zemřel dne 5. 5. 2002 ve Vojenské nemocnici ve S. na následky zranění, které utrpěl při nehodě, při níž zemřel i řidič J. H. Dopravní nehodu způsobil výlučně J. H. tím, že výrazně překročil maximální povolenou rychlost, resp. maximální rychlost, která byla bezpečná na projetí zatáčky. Na vozidle nebyla zjištěna žádná závada nebo poškození, které by zapříčinilo ztrátu říditelnosti a ovladatelnosti vozidla bezprostředně před nehodou. Jmenovaní novináři byly žalovanou seznámeni s podmínkami, za jakých je vozidlo testováno, byli poučeni, že testování není na uzavřeném okruhu, ale v běžném provozu, zdůrazněna byla povinnost dodržovat dopravní předpisy, včetně rychlosti. Žalovaná firma nezpochybňovala svoji odpovědnost za škodu, kterou nechala likvidovat svojí pojišťovnou. Žalobce K. M. je synem, E. M. družkou, V. a J. K. bratry a V. K. matkou poškozeného R. K.

Soud prvního stupně dovedl, že žalobci jsou aktivně věcně legitimováni, protože tím, že došlo ke smrti R. K., došlo k zásahu do jejich práva na soukromý a rodinný život, tedy do práv chráněných ustanovením § 11 obč. zák. Žalovaná odpovídá za použití analogie podle ustanovení § 853 obč. zák. za uvedený zásah do osobnostních práv žalobců dle ustanovení § 427 odst. 1 a 2 obč. zák. jako provozovatel motorového vozidla. V posuzovaném případě však soud shledal, že jsou zde dány podmínky pro zproštění odpovědnosti žalované ve smyslu ustanovení § 428 obč. zák., a proto žalobu zamítl.

K odvolání žalobců a), b) a d) Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k žalobcům a), b) a d), jimiž byl rozsudek odvoláním napaden. Současně nepřiznal žalované náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně a z nich vyvozeným právním závěrem, že úmrtím R. K. došlo k neoprávněnému zásahu práva na soukromý a rodinný život žalobců jako jeho nejbližších příbuzných. Nesdílí však právní názor soudu prvního stupně, aby za předmětný neoprávněný zásah odpovídala žalovaná jako provozovatel vozidla. Podle názoru odvolacího soudu analogické použití ustanovení § 427 nepřichází v dané věci v úvahu, neboť ustanovení § 853 obč. zák. připouští pouze tam, kde občanskoprávní vztahy nejsou zvláště upraveny ani občanským zákoníkem, ani jiným zákonem. Občanskoprávní vztah je však občanským zákonem v ustanovení § 11 a násl. upraven. Jinak je tomu v případě analogického užití ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák., kde však jde výlučně o posouzení otázky vztahující se k původcovství neoprávněného zásahu, které ve smyslu tohoto ustanovení přenáší na právnickou osobu z osob, které tato použila ke své činnosti. Analogické použití ustanovení § 427 obč. zák. nelze aplikovat již proto, že s původcovstvím zásahu nemá nic společného a původcovství nelze dovozovat z prostého vlastnictví věci či jeho provozování. Původcem předmětného neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobců byl zcela jednoznačně a výlučně řidič J. H. Odpovědnost žalované za situace, kdy mezi pouhým vlastnictvím a provozováním vozu žalovanou a újmou, která žalobcům vznikla, není žádná příčinná souvislost, proto není dána.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali žalobci a), b) a d) dovolání. Jeho přípustnost dovozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a podávají je z důvodu nesprávného právního posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 1 písm. b) o.s.ř. Otázku zásadního právního významu spatřují v tom, že napadené rozhodnutí řeší právní otázku, která v rozhodnutí dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a odvolacími soudy je zatím rozhodována nejednotně. Zejména nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, když vyloučil užití ustanovení § 427 obč. zák. na daný případ s odkazem na zvláštní úpravu provedenou ustanovením § 11 a násl. obč. zák. Tato ustanovení občanského zákoníku však neposkytují taxativní výčet neoprávněných zásahů do osobnostních práv. K takovému zásahu tedy klidně může dojít i porušením ustanovení § 427 obč. zák., který pak nebude aplikován za použití analogie, ale přímo, když v daném případě bude ve smyslu ustanovení § 427 škodou nemajetková újma vzniklá žalobcům v důsledku úmrtí R. K. Vzhledem k tomu, že v daném případě se jako náprava vzniklé škody nejvíce dostatečným zadostiučiněním ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák., bude nutno použít ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. a přiznat žalobcům náhradu nemajetkové újmy (škody) v penězích. Samotné odpovědnosti za škodu se provozovatel v daném případě nemůže ve smyslu ustanovení § 428 obč. zák. zprostit. Žalobci navrhli zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), dospěl k závěru, že potvrzující rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.], neboť řeší právní otázku pro rozhodnutí věci určující - týkající se analogického použití ustanovení § 427 obč. zák. ve vztahu k ustanovením § 11 a násl. obč. zák. - jinak než je řešena v judikatuře dovolacího soudu, a dovolání je proto přípustné. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k případným vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že vady uvedené v ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. nebyly dovoláním vytýkány a z obsahu spisu se nepodávají, předmětem přezkumu je pouze dovoláním vymezená právní otázka.

Obsah dovolání opravňuje závěr, že žalobci uplatnili dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Vzhledem k obsahu a při vázanosti uplatněným

dovolacím důvodem žalobci v dovolání nastolují právní otázku možné aplikace ustanovení § 427 ve vztahu k § 11 a násl. obč. zák. za použití analogie podle ustanovení § 853 obč. zák., je-li způsoben zásah do osobnostních práv fyzické osoby provozem dopravního prostředku.

Výklad této právní otázky byl v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu již řešen (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2004, sp. zn. 30 Cdo 814/2003, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem C 2827, ročník 2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.12.2003, sp. zn. 30 Cdo 73/2003 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 1627/2005). Podle něj subjekty odpovědnými za zásah, který je objektivně způsobilý vyvolat nemajetkovou újmu, spočívající buď v porušení, či jen v ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, mohou být buď fyzické osoby nebo osoby právnické. V případě, že za zásah odpovídá právnická osoba, vychází se obecně z toho, že byl-li zásah do osobnosti způsoben někým, kdo byl použit právnickou osobou k realizaci činnosti této právnické osoby, postihují občanskoprávní sankce podle ustanovení § 13 obč. zák. samotnou právnickou osobu, a to při analogickém užití ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 853 obč. zák. Tato eventualita, která již byla v rámci rozhodovací činnosti soudů judikována, však není možností při určení odpovědného subjektu za zásah proti osobnosti fyzické osoby výlučnou. Skutečností je, že odpovědnost za zásah proti osobnosti fyzické osoby není odpovědností za zavinění, ale je odpovědností objektivní. Při existenci zásahu a jeho současném posouzení jako zásahu neoprávněného, je tak třeba vymezit především odpovědný subjekt za tento zásah. Je nepochybné, že jako zvláštní skupinu případů zásahů do osobnostních práv fyzických osob je třeba vymezit ty, kdy k takovému zásahu dojde v souvislosti s provozem dopravních prostředků. Zde občanský zákoník, pokud v této souvislosti upravuje předpoklady náhrady škody, vymezuje odpovědnost provozovatele motorového vozidla jako případ zvláštní odpovědnosti za škodu (§ 427 a násl. obč. zák.).

Je-li třeba připustit při určení odpovědné osoby za nemajetkovou újmu, již utrpěla na své osobnosti fyzická osoba, analogické užití ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák., neexistuje, podle názoru dovolacího soudu, argument, který by vylučoval analogické užití § 427 a násl. obč. zák. při určení odpovědné osoby za zásah proti osobnosti fyzické osoby vyvolaný zvláštní povahou provozu dopravních prostředků. Obdobně jako v případě úvahy, že za škodu způsobenou tímto provozem odpovídá provozovatel vozidla, je třeba vycházet z toho, že za nemajetkovou újmu, způsobenou osobnosti fyzické osoby tímto provozem, analogicky nutně odpovídá též tento provozovatel. Zbývá posoudit, kdo v konkrétním případě byl provozovatelem dopravního prostředku, za kterého je třeba obecně pokládat toho, kdo má trvalou možnost právní a faktické dispozice s vozidlem. Není zde proto podstatné a významné, pokud provozovatel vozidla byl nebo nebyl vlastním fyzickým původcem zásahu (přesněji řečeno původcem mechanismu, kterým byl zásah proti osobnosti fyzické osoby způsoben). Analogické užití ustanovení § 427 a násl. obč. zák. se ovšem ve výše uvedeném smyslu uplatní jen při určení osoby odpovědné za zásah proti osobnosti fyzické osoby vyvolaný zvláštní povahou provozu dopravních prostředků. Při zkoumání předpokladů odpovědnosti za zásah do osobnostních práv je třeba proto postupovat podle ustanovení § 13 obč. zák., a nikoli podle ustanovení § 427 a násl. obč. zák., jak zřejmě nesprávně dovodil soud prvního stupně.

Z vyloženého právního závěru - jak se podává z odůvodnění napadeného rozsudku - odvolací soud v projednávané věci z hlediska uplatněného dovolacího důvodu nevycházel.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; Nejvyšší soud České republiky proto napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem o.s.ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá o.s.ř.).

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)